

soknak, kik hivatva vagyunk az emberi élet helyes conceptióját a gyakorlatban értékesíteni, különös gonddal kell elkerülnünk, midőn az evolutio bölcséletének pædagogiai következményeiről elmélkedünk. Mert csak így érhetjük el, hogy Spencer tanai nyomában nem ideologia, hanem igazi, fejlődésképes élet fog fakadni.

PAULER ÁKOS.

EGY FRANCIA TANÁRNŐ MUNKÁJA A TANÁRKÉPZÉSRŐL.¹

(M. Dugard. De la Formation des Maitres de l'Enseignement secondaire à l'Étranger et en France. Librairie Armand Colin.)²

Külföldön és nálunk is állandóan napirenden van a tanárképzés. Sokat szellőztetik e kérdést folyóiratokban és önálló művekben. Már alig tudjuk számon tartani mindazt, a mit e tárgyban napvilágra bocsátanak. E kérdés tárgyalása már a mult századból jutott ránk örökül. Ha némi megoldást találunk is, úgy hiszem, állandóan ott fog lebegni a fejünk felett a megoldásra váró problémák jegyzékében.

A tanárképzés gazdag irodalmából egy nagy gonddal és szeretettel, sok tudással és körültekintéssel írott munkára óhajtom felhívni kartársaim figyelmét, M. Dugard kisasszonynak, a párisi Lycée Molière tanárnőjének ily című művére: *De la Formation des Maitres de l'Enseignement secondaire à l'Étranger et en France*.

Az idézett munka nem elméleti theoriák, nem pædagogiai elme-futtatások, nem megoldhatatlan nagy tervezgetések gyűjteménye, a milyen természetű irodalmi terméket nem egyet találunk a tanárképzés kérdéseiről is. Dugard könyve nem áll elő nagyképüsködő fejtegetésekkel, melyekből vajmi kevés tarthat igényt életrevalóságra, hanem csakhamar szétpukkan, mint szappanbuborék, legfeljebb csak néhány

¹ A Magyar Paedagogiai Társ. 1904. febr. 20-iki ülésén tartott felolvasás.

² M. Dugard. k. a. nagy irodalmi tevékenységet fejt ki a pædagogia és a társadalomtudomány terén. Ezen irányu irodalmi munkáiból kiemelem a következőket:

La culture morale. Lectures de morale théorique et pratique. Paris Armand Colin.

De l'Éducation moderne des Jeunes filles. Paris Armand Colin.

La Société Américaine. Mœurs et Caractère. La Famille. — Rôle de la femme. Écoles et Universités. Ouvrage couronné par l'Académie française. Paris Hachette et Cie.

percre gyönyörködtette szemünket s kábította agyunkat. Dugard könyve egészen más természetű. Lelkiismeretesen és sok utánjárással, minde-
nütt az eredeti forrásokból gyűjtötte össze a szerzőnő adatait a tanár-
képzés mostani állapotáról. Az adatokat aztán tárgyi csoportokba fog-
lalva, ismerteti az idegen államok és Franciaország tanárképzését. A mű
rövid előszava legjobban tájékoztat a munka mivoltáról. A szerzőnő
kéri az olvasót, hogy ne keresse művében a középiskolai tanárképzés
teljes fejtegetését; csak általános utalások foglaltatnak benne, melyek
az idegenektől személyes utánjárással gyűjtött adatok alapján nyug-
szanak. Amerikából, Japánból, Európa különböző államaiból illetékes
szakemberek, közép- és főiskolai tanárok, közoktatási ministeriumok
tisztviselői, intézeti igazgatók, főigazgatók készséggel feleltek a meg-
küldött kérdőívekre és ellátták a szerzőnőt kiadatlan adatokkal. Az
előttünk fekvő munka reánk magyarokra azért is bir különös értékkel
és érdemli meg kiválóan figyelmünket; mert Magyarország közép-
iskolai oktatása is teljes mértékben fel van benne karolva és tárgyi-
lagosan méltatva. Ebben a tekintetben mindenesetre az első munka,
mely Magyarországot önállóan, tőlünk közvetlenül beszerzett adatok
alapján ismerteti s nem mint eddig tették idegen forrásokból merítve,
legtöbbször nemcsak nem megbízhatóan, hanem leginkább rosszakaratu-
lag. Így Dugard könyvét a mi szempontunkból az első fecskének tekint-
hetjük, melyet reménylünk majd mások is fognak követni.

Hazánk középiskoláira vonatkozó adatait a szerzőnő legnagyobb
részt a párisi kiállítás alkalmából a vallás- és közoktatási ministerium
által kiadott *«l'Enseignement en Hongrie»* című monographiából vette,
melynek középiskolai részét Fináczy Ernő írta. A szerzőnő azonkívül
egy terjedelmes Questionnaireben intézett hozzám kérdéseket, me-
lyekre készségesen adtam meg neki a kívánt felvilágosításokat. Hasonló
módon járt el a többi államokra nézve. Hogy Dugard kisasszony meny-
nyire lelkiismeretesen járt el az adatok gyűjtésében és felhasználásá-
ban, arról tanuskodnak a tárgybeli irodalom forrásaiba való hivatko-
zások. Az idézett forrásmunkák egész kis könyvtárra rugnak. Ilyen
nagy készlettel látott munkájának feldolgozásához. Azért is van annak
nem közönséges becse.

A munka áll három részből. Az első rész ismerteti *a közép-
iskolai oktatás problémáját és annak megoldását*; a második tárgyalja
a középiskolai tanárok képzését külföldön, a harmadik szól *a francia-
országi tanárképzésről*. Függetlenül vannak közölve a tanárképzés tár-
gyában Párisban tartott enquéten elmondott beszédek.

A munka előszavában (Avant-propos) a szerzőnő elmondja, hogy
a középiskolai oktatás a XIX. században az átalakulás és általános
baj (malaise général) korszakába lépett. A tanárok és államférfiak

minden államban hiában tartottak enquéteket, alakították át a tantervet és szaporították a jelentéseket: a válság tovább tart és az elkeseredett kedélyek, távol attól, hogy a reformokat az életrevalóság jellegével bírónak tartanak, nem látnak egyebet, mint vergődését a betegnek, aki fekhelyén megfordul, anélkül, hogy enyhülést találna. Honnan van az, hogy a középiskolai oktatás felújítására irányzott ennyi törekvés sikertelen maradt? A feleletek egymásra torlónak, nagyon eltérők és néha ellenmondók. A családok előrelátásának hiánya és hiúsága, midőn a lyceumok ajtait döngetik, anélkül, hogy megkérdnék, képesek-e gyermekeik azok tanulmányainak folytatására, a reformok tökéletlen jellege, melyek részletekre szorítkoztak, anélkül, hogy egyetemlegességre törekedtek volna, visszaélés a rendszabályozással és vezetőelvnek hiánya, a latin és görög fentartása és eltörlése, a tanítási tervek túlterhelése, az internatusok hiányai, mindezeket az okokat és ezernyi más, pszichologiai, történeti és társadalmi okot hoztak fel egymásután a politikusok és pedagógusok, hogy a válság létezését megmagyarázzák. Vannak, akik azt tartják, hogy a tanárképzés ha nem is egyedüli, legalább is első és leghathatósabb orvossága annak a bajnak, melyben a középiskolai oktatás szenved. Vannak mások, akik másképp vélekednek. A szerzőnő társadalmi szempontból akarja a fontos kérdést tanulmányozni, mert a középiskolai tanártól, az ifjúság életének kialakítására irányuló képességének többé-kevésbé való fejlettségétől függ bizonyos mértékben az irányadó köröknek értéke. Fel akarja tüntetni nagy vonásokban, hogy miképen készítik elő külföldön a tanárt hivatására és hogyan könnyítik meg neki működésének teljesítését.

Az első részben a *középiskolai oktatás feladata és megoldása* foglaltatik. Előbb tárgyalja a kérdést történeti szempontból, azután szól a tanárok kérdéséről. Szemlét tart a XVIII. század reformtörekvései fölött, melyek Franciaországban oda irányultak, hogy a kolostori nevelés helyébe tegyék a katonait. Németországban a XVII. század óta különféle szellemű irányzatok tiltakoznak azon műveltség ellen, melyben a retorika lépett a humanismus helyébe. Számptalan kísérlet után 1706-ban felállítják az első Realschulét és később 1747-ben Berlinben az Oekonomisch-Mathematische Realschulét. Nálunk Mária Terézia meggyőződve a classikai tanulmányok elégtelenségéről, megkísérli a Ratio Educationisszal felújítani a tanítást «Emile» és a philanthropinisták elvei alapján. A Franciaországban történtek felemlítése után elmondja, hogy 1806-ban az új Ratio Educationisszal átalakítják a tanítást Magyarországon. 1850-től 1860-ig Magyarországon átalakítják gymnasiumaink rendszerét és szervezik a hat osztályu reáliskolát, melynek alsó három osztálya különösen ipari és kereskedelmi

pályákra készít elő, a többi a politechnikumra. Ismerteti az 1883. évi XXX. törvénycikk megalkotását és ennek főbb intézkedéseit. Kiterjed az 1890-ik évi törvényre, mely a görög nyelvet facultativá tette és ismerteti rendelkezéseit. Annyi reformok után, melyeket az egyes államokban tettek, a középiskolai tanítás ellen emelt panaszok újra felemelik fejüket, mint a múltban. Érdekes szemelvényeket találunk a könyvben ezekből a panaszokból, melyeket a szakemberek államszerte kifejezésre juttatnak. Mindezekből a panaszokból meggyőződhetünk arról, hogy téves dolog azt hinni, mintha a tanítási tervek folytonos változtatásával, új szabályrendeletek kiadásával megjavíthatnók a középiskolai oktatást. Nem változtatunk meg egy szervezetet azzal, ha kívülről befelé hatunk; a szellemet kell megerősíteni, a lélekre kell hatni, mert innen jön az élet. A nevelés lelke a tanár, arra kell tehát hatni, ha megújítani akarjuk azt. Tanulságos az, amit az iskola lelkéről, a tanárról mond, sok megszivlelni valót találunk e cím alatt. Sok olyan igazságot, találó jellemzést mond, ami nem egyszer a mi állapotainkra is ráillik. «Ha nem vigyázunk rá, mondja többek között, hogy új szellem hassa át a tanárokat, kik más hagyomány szerint képződtek, vajjon nem lehet-e attól tartani, hogy a régi felfogás, mely a tanulóban csak fékezni való akaratot, kicsinosítani való elmét látott, nem tér-e vissza a középiskolába a hygienia megvetésével, a függetlenségtől való félelemmel, az alakiságok dédelgetésével és a régi módszerek egész kisérétével? Ne tessék azt hinni, hogy ez tulhajtott aggodalom. Nagyon sok tény igazolja azt. Nem is említve a középiskolai oktatásban még fennálló tudománykodást és alakiasságot, gondoljuk csak meg, hogy egyes tanárok még ma is tollba mondják tárgyukat, mint hajdan, amikor még nem voltak nyomtatott tankönyvek s hogy egyik intézeti igazgató egy tizenhét éves tanulóknak, aki bizonyos szabadságot kért tanulótársai számára, azt felelte, hogy «nem bizik tanítványában.» — «Mentől nagyobb a nyomás az értelemre és az akaratra, annál több az alakiasság és tulterhelés.» — «Semmi reformrendelet nem ér annyit, mint az ember, aki a reformálásnak hatalmát hordja magában.» — «Azért a tanárok képzése a feladat első megfejtése.» — «Bizzák rám a tanárok képzését, és én a többit alárendelt dolognak tartom,» mondá évekkel ezelőtt Hereford püspök, és egy amerikai szerző, aki nem régen a középiskola bajáról és annak orvoslásáról írt, tanulmányának ezt a jellemző címet adta: «Wanted a teacher» (Tanárt keresünk!) «Naivnak mondható az a yankee, aki határozottan állította: Lesznek jó tanáraink, ha jól megfizetjük őket!» — Ilyen és hasonló gondolatok és elvek mutatják a szerzőnőnek felfogását a tanárok képességeiről és munkájuk értékéről. Céltudatos és helyes elvek szerint vezetett tanárképzés nélkül csak ritkán

képződik jó tanár. «Annyi kétségtelen,» mondja, «hogy éveken át folytatott tapogatódzás és sok botlás árán, aminek tanár és tanulók esnek áldozatul, a tanárok egy része megtanulja az ifjuság nevelését. Azokkal az empiristákkal szemben, akik a *Fit fabricando faber* elvét hozzák fel, nem lesz felesleges megjegyeznünk, hogy az a tanár, aki kezdetől fogva közepesen tanítja osztályát, azt kockáztatja, hogy mindvégig rosszul fog tanítani, anélkül, hogy tudná.» E fejtegetésekből hozza le a szerzőnő, hogy a tanárképzés reformálása elengedhetetlen feltétele a középiskola helyes reformjának.

A munka második részében a szerzőnő a *külföldi tanárképzés* mostani állapotát ismerteti s négy fejezet alatt tárgyalja e kérdést. Az első fejezetben tárgyalja az intézmény általános szervezetét, a másodikban az értelmi kiművelést és a pädagogiai előkészítést, a harmadikban ismerteti a tanárok hivatásbeli továbbképzését működésük tartama alatt, a negyedikben közli az e téren mutatkozó hiányokat és óhajokat. A tanárképzés általános szervezetének ismertetésénél három irányt különböztet meg az eljárást illetőleg. Vannak államok, ide tartozik Porosz-, Svéd- és Finnország, Ausztria, Magyarország és Oroszország, ahol az állam tartotta fenn magának a tanárképzés jogát vagy legalább a képzés befejezését; Rumániában a tanárnők képzésének jogát is fentartotta magának. Más országokban az állam jöllehet szervezett intézeteket a tanárok kiképzésére, mindazonáltal megengedik nekik, hogy magánintézetekben is képezzék magukat s csak a tanulmányok befejezésének ellenőrzését tartja fenn magának. Ebbe a csoportba tartozik Japán, a tanárnők képzése terén Oroszország, Norvégia és Belgium. Végül vannak államok, mint Nagy-Britannia, Canada és Egyesült-Államok, melyek a tanárképzést helyi intézetekre bizzák, melyek csak kevésbé vannak vagy egyáltalán nincsenek a központi hatalommal érintkezésben. E három kereten belül ismerteti aztán az egyes államokban létesített tanárképzést általános szervezetében. Magyarország tanárképzésének általános szervezetét tüzetesen tárgyalja; megemlékszik az Eötvös-kollegiumról és az Erzsébet-nőiskoláról s annak legujabb intézkedéséről, mely szerint növendékei az egyetemen folytathatják tanulmányaikat. Megemlíti a tanárképzésre jogosítás feltételeit, az érettségi vizsgálatot, melyet Magyarországon, Poroszországban és Ausztriában követelnek meg a jelöltektől. Magyarországon azonban a reáliskolát végzett ifjak is mehetnek tanári pályára, ha kiegészítő érettségít tesznek a latinból. A tanárok értelmi képzésének és pädagogiai előkészítésének ismertetését Magyarországon kezdi, midőn a tanárjelöltek általános műveltsége tekintetében fennálló követelményekről szól; azután szól Poroszországról és sorban a többi államokról. Majd ismerteti alap- és szakvizagánk ügyét s beszél továbbá a

tanárképző-intézet gyakorló gymnasiumáról, az Erzsébet-nőiskoláról s annak gyakorló iskolájáról. Ezen általános ismertetés után a szerzőnő még külön címek alatt szól az egyes államok intézményeiről, így a mieinkről is, kiterjeszkedve a nők egyetemi tanulmányaira is. Nem hagyja említés nélkül a magyarországi szerzetes tanárookra tett intézkedéseket s megemlékszik a női szerzetesrendek intézeteiben szervezett tanárnőképzésről. Felsorolja jegyzetben hazánkban a szerzetesrendek és felekezetek által fentartott középiskolákat is.

A következő fejezetben a tanárok hivatásbeli továbbképzését működésük tartama alatt fejtegeti behatóan és ép oly szakavatott tudással, mint ahogy az előbbi fejezetekben tapasztaltuk. Okos dolgokat és általános érvényű szabályokat mond arra nézve, hogyan érvényesüljön a tanár munkássága legsikeresebben; elmondja, mi mindentől függ a tanár munkájának sikere; milyen legyen a környezet s egyéb körülmények. Ne legyen bürokrataktól agyon rendszabályozva, s hogy a felügyeletet gyakorló főigazgató, az igazgató és kollégák tudják törekvésüket összpontosítani. A főigazgatói felügyelet nincs mindenütt helyes módon szervezve és szabályozva. Magyarországról dicsérrettel emeli ki, hogy a főigazgatók évenként értekezletet tartanak a tanári testületekkel administracionális és pädagogiai kérdések megbeszélésére; de másutt az ő ténykedésük köztudomás szerint nem kielégítő (leur action est notoirement insuffisante.) Erről más államokat illetőleg igen kedvezőtlen ítéletet mond. Így például Finnországban és Olaszországban évek mulnak el, míg egyszer látnak egy főigazgatót, Spanyolországban és Dániában ez az intézmény ismeretlen. Az intézetek igazgatóinak tisztét és feladatát tüzetesen ismerteti. Jeles intézkedésnek tartja, hogy az igazgatók egyes államokban bizonyos számú heti órák adására vannak kötelezve, mert ily folytonos élénk és közvetlen összeköttetésben vannak a tanulókkal és a tanítással; de némely államban tulságosan megterhelik őket tanítással, úgy hogy nem marad idejük a szükséges pädagogiai felügyeletre és vezetésre. Az egyes országokban való heti órák számát táblázatos kimutatásban tünteti fel. A tanári értekezletekről és azok ügyköréről is hűségesen beszámol országok szerint s okos alkotásnak (création judicieuse-nek) mondja a nálunk szokásos osztályfői intézményt (nálá *professeur dirigeant*, a ministerium monographiájában, a *L'Enseignement en Hongrie-ban chef de classe*), melyet a monographiából vett idézettel ismertet. Becses adatokat közöl az igazgatók és a szülői ház közötti érintkezésről. A szülői értekezletek Japán némely intézeteiben szintén szokásban vannak. A tanári könyvtárakról szólva, melyek a tanárok továbbképzésére szolgálnak, hazánkat illetőleg a monographia adataival számol be a szerzőnő s itt is első helyen emeli ki hazánkat.

Dicsérettel említi meg rólunk, hogy a tanárok munkásságát segélyekkel és szabadságolásokkal buzdítják s kiemeli, hogy Magyarországon, Oroszországban és Japánban utazási ösztöndíjakat is adnak a tanároknak. 1899-ben Japán 58 ifjut és hét tanárt küldött Európába és Amerikába tanulmány céljából. Oroszország 1900-ban több száz tanítót és tanárt küldött a párisi világiállításra.

A hiányok és óhajok fejezetében nagy vonásokban ismerteti mindazt, amit egyes államoknak a tanárképzés terén még tenni, pótolni kell. Magyarországot illetőleg ebben a rovatban keveset találunk feljegyezve. A szerzőnő itt csak azt említi meg, hogy megadtuk a leányoknak az érettségi vizsgálat jogát, de csak egy nőgymnasiumunk van, ahol erre elkészülhetnek. A kedves szerzőnő ebbeli aggodalmát, azt hiszem, sikerül majd elosztatnom, ha közlöm vele, hogy vannak gymnasiumi tanfolyamaink, melyek e hiányt már is pótolják s hogy csupán az én tankerületemben 602 leánygymnasiaista van az idén. Másik alapos észrevétele az, hogy Magyarországon csak 1870-ben alapították a tanárképző intézetet. Vannak a magyar tanárképzésben és a középiskolák terén, tudomásunk szerint még egyéb hiányok és óhajok is, melyek egynémelyikéről évekkal ezelőtt épen e helyen volt alkalmam megemlékezni s melyeknek orvoslására a tanügyi kormányának még ezentul kell gondját kiterjeszteni.

A könyv harmadik része a francia tanárképzés ismertetésének van szentelve. Minthogy az előbb tárgyaltakkal máris nagyon behatóan foglalkoztam, ezt nem kívánom ismertetni. Olyan szépen és tanulságosan van az megírva, hogy teljességében érdemes azt elolvasni és tanulmányozni, kapcsolatban azzal a sok okos beszéddel, melyet az e tárgyban Párisban legközelebről tartott enquéten elmondottak s melyeket Dugard könyvében közöl.

Bemutattam önöknek, tisztelt tagtársak, Dugard kisasszony érdekes és tanulságos könyvét. Azt hiszem, ebből a fogyatékos és rövid ismertetésből is meggyőződhetnek róla, hogy a szerzőnő nagy és nehéz munkát végzett, mikor egész könyvtárra menő művekből és kérdőívek adathalmazából a lényegest és jellemzőt kiválogatva és összeállítva a tanárképzés képét megrajzolta. Hasonlít a munka a tükörhöz, melyben tisztán látjuk az állapotok hű rajzát. Megismerkedünk az államok és népek műveltségének legfontosabb tényezőjével, a közoktatásügy egyik fontos ágának mivoltával és szükségleteivel. A munka nemcsak a tanárképzésről számol be, hanem azzal kapcsolatban a középiskolák egész életét feltárja előttünk. Hasznos és majdnem nélkülözhetetlen kalauz ez, ha ebben a kérdésben eligazodni akarunk, ha okulásul tudni akarjuk, hogy mit tettek e kérdésben más államok s hogy áll e téren a magunk dolga. Magyarországról sok rokonszenvenvel és jó

akarattal ír s intézményeinket legtöbbször első helyen méltatja. A külföld e könyvből megláthatja, hogy hazánk számottevő komoly munkát végzett a világkultúra szolgálatában s hogy becsülettel álljuk meg helyünket a művelt népek egyetemességében. És ezt a vívmányt a párisi kiállításnak, abban való részvételünknek köszönhetjük. Méltóan voltunk ott képviselve; feltűnést keltett tanügyi kiállításunk, mely elismerést és dicsőséget szerzett a magyar névnek. Azért nem kell csekélylenünk azokat az előnyöket, melyek a nemzetközi érintkezésekből és összejövetelekből származnak. Ha ott részt nem veszünk, ha ott meg nem ismernek minket és intézményeinket, talán most is Bécsből szereztek volna be a tanügyünkre vonatkozó adatokat. Megtörténhetett volna most is az, amit a jury egyik ülésén egy nagynevű francia államférfiu, a középiskolai leányoktatás codifikátora mondott, hogy t. i. mikor Bécsből a felsőbb leányoktatásról adatokat kért, Magyarországra vonatkozólag ezt a jóakaratu választ kapta: *L'enseignement secondaire des jeunes filles n'existe pas en Hongrie.* (Magyarországon leányközéptanítás nincs.)

Dugard kisasszony a Magyarországra vonatkozó rész megírásához nagyobbára a közoktatásügyi ministerium által kiadott nagybecsű monographiából vette az adatokat. Ennek a résznek a megírásával elnökünk Fináczy Ernő közvetve nagy szolgálatot tett az ismertett műnek is. Az ő jeles tanulmánya szolgált neki főforrásul. De szerencsésnek érzem magamat én is, hogy a szerzőnő bőséges *Questionnairejére* adott feleleteimmel és személyes megbeszélésekkel hozzájárulhattam én is a hazánkat érdeklő dolgok ismertetéséhez.

Könyvén kívül Dugard kisasszony másban is megutatta hazánk iránti rokonszenvét és barátságát. A párisi vilákiállítás alkalmával a jury középiskolai osztályában a kormány részéről ő képviselte a női középiskolákat. Heteken át tartó tanácskozásainkban nemcsak nagy tudását, széleskörű ismereteit, tanügyi kérdésekben való nagy jártaságát és éles ítéletét tanultam megismerni és becsülni, hanem megszerettem benne hazánk iránti nagy jó indulatát és rokonszenvét. Camille Sée mellett ő volt a mi ügyünknek minden alkalommal meleg szószólója, igaz barátja. Nem egy kiállítónk ügyének elismerését köszönjük az ő önzetlen érdeklődésének és védelmének. Így különösen az Erzsébet-nőiskola gazdag kiállításának érvényre jutásában is nagy érdeme van. Ez az intézet ugyanis, a mi sajátos tanügyi adminisztrációnkból kifolyólag, a párisi kiállításon az elemi francias felfogás szerint oda nem tartozót, egyszerűen figyelmen kívül hagyta. Dugard kisasszony közbejárására és Camille Sée felszólalására sikerült az Erzsébet nőiskola kiállítását az utolsó percben a középiskolai cso-

portba átvonnunk s ott számára a méltán megérdemelt grand prix-t kinyernünk.

Dugard kisasszonynak jeles művével s Magyarország iránti barátságával és rokonszenvével minden tekintetben rászolgált arra, hogy őt társaságunk tiszteleti tagjául megválasztottuk. Ez a legkevesebb, mivel mi hazánk iránti nemes érzelmeit viszonzozzuk.

ERÓDI BÉLA.

A KÖZÉPISKOLAI TANÁROK ELŐKÉSZÍTÉSE A GYAKORLATRA.

(A kérdés multja és mai állása.)

I.

A tanárok előkészítése utóbbi időben főként az előzetes gyakorlás szempontjából érdeklődés tárgya. A szaktudományban való készültség kevésbé ad általában okot elégedetlenségre, vagy legalább az erre mutató nyilatkozatok ritkábban jelentkeznek. A kérdésnek mindkét része régóta meglehetősen tisztában van; a tudományos részén nem is eshetik lényeges változás, de a gyakorlást még ezután kell általánosan szervezni. Mivel az erre vonatkozó óhajtás nem új, a kérdéssel foglalkozást nem szükséges megokolnom, fontosságát sem lehet új érvekkel bizonyítanom, mert az eddig ismertek igazak és nyomósak, többé nem is szaporíthatók. A középiskolai tanároknak gyakorlati előkészítése szükséges. Ez nálunk ma kétségtelenül közvélemény, a mi ugyan ezért magáért nem számítana örök igazságnak, de itt különös jelentőségű, mert épen az érdekeltek hangoztatják. Ma már csak az előkészítés módjáról eshetnék még szó, sőt igazabban erről sem, a vélemények annyira megegyeznek. A cselekvést várjuk s mivel ez már nem az iskola munkásaitól függ, a tanárság a maga részét megtettnek tekintheti.

Döntés előtt állva érdemes végignéznünk a kérdés multján. Itt is, mint közoktatásunk minden ügyében az eredetiség kérdése tolokodik fel s bizonyos, hogy ezzel is csak úgy vagyunk, mint szinte minden egyébbel: lehetetlenség azt bizonyítanunk be, hogy hazánkban ez a kérdés egészen önállóan, idegen hatás nélkül fejlődött. De itt is, egyebütt is jól kell ügyelnünk, mert tévedés hatást mutatnunk fel ott, hol a véletlen megegyezés is lehetséges, hiszen egy időben, hasonló okokból keletkezhetik több helyen is azonos eredmény. A magyar közoktatás történetének több régi és új jelensége bizonyítja, hogy az idegen hatás átvétele a hazai előzmény nem ismerése miatt történt s így az idegen minta után indulás a fejlődés meghamisítása. Minden